

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ

**кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за
магістерською програмою професійного спрямування «Економіка управління та
планування бізнесу»**

на тему: «Розробка стратегії економічного розвитку м. Чорноморськ»

Виконавець: студент ЦЗФН
Коновальчук Аліна Олександрівна

Науковий керівник:
к.е.н., проф. Карпов В.А.

ОДЕСА – 2018

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах, актуальними є пошуки моделі ефективного функціонування міста, принципів і методів управління місцевим розвитком (зокрема, щодо економічних, фінансових, соціальних, організаційних аспектів). Важливою формою реалізації зазначених напрямків місцевого розвитку є стратегічне планування, яке дає можливість впровадити ефективне управління містом як єдиним організмом та забезпечити належний рівень життя його населення. За допомогою стратегій координуються зусилля всіх господарюючих суб'єктів міста для досягнення поставлених цілей; стратегії узгоджують діючий організаційно-економічний механізм муніципального управління із змінами, що виникають під час стратегічного планування соціально-економічного розвитку міста.

Актуальність впровадження системи стратегічного планування на рівні міст пов'язана з тим, що воно є визнаним у світовій практиці методом в системі управління, який дає можливість створювати умови і використовувати потенціал місцевої територіальної громади, консолідувати зусилля влади і населення для перспективного розвитку міста. Стратегічне планування дозволяє приймати обґрунтовані рішення з урахуванням стратегічних цілей розвитку міста.

Проблеми стратегічного планування розвитку міст розглядалися в наукових роботах як зарубіжних так і українських дослідників. Серед науковців насамперед слід виділити праці таких авторів, як: Р. Кемп, Е. Д. Блейкл, М. Портер, Л. С. Шеховцева, А. В. Єрмішина, В. В. Меркушов, В. І. Відянін, Н. В. Сментина, М. В. Степанов, Ю. К. Перський, Н. Я. Калюжнова, К. Кропанцев, Н. Кухарська, А. Воротнікова, В. Н. Парахіна, К. А. Парахін та ін.

Незважаючи на динамічний розвиток, в структурі економіки міста Чорноморська намітилися чітко визначені диспропорції, які неможливо виправити без певної стратегії його розвитку. При сему, стратегія розглядається як плановий документ найвищого рівня в місті, а отже, її реалізація вимагає зосередження відповідних ресурсів. Очікується, що зусилля владних структур, громадськості, наукових кіл будуть спрямовані на успішну реалізацію передбачених стратегією пріоритетів та заходів.

Мета роботи – дослідження теоретико-методологічних основ стратегічного планування на місцевому рівні та розробка стратегії економічного розвитку міста.

Завдання роботи:

- дослідити поняття стратегії економічного розвитку міста та її змісту;
- означити нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні;
- виявити основні тенденції соціально-економічного розвитку міста Чорноморська;
- визначити сильні та слабкі сторони міста для його перспективного розвитку, можливості та загрози зовнішнього середовища;
- запропонувати пріоритети соціально-економічного розвитку міста;

- сформуувати стратегічні та операційні цілі соціально-економічного розвитку міста;

- описати механізм та процедури реалізації стратегії соціально-економічного розвитку міста.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні аспекти стратегічного планування на місцевому рівні.

Об'єктом дослідження є процес розробки стратегії економічного розвитку міста Чорноморську.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ; теоретичною базою - положення сучасної економічної теорії, наукові праці українських і зарубіжних учених, присвячені проблемам стратегічного планування. У роботі застосовувались такі спеціальні методи: порівняння, системного аналізу – для уточнення та теоретичного узагальнення, впорядкування понятійного апарату, логічного узагальнення, формування висновків; економіко-статистичний, індексний та порівняння; графічний; методи експертних оцінок, SWOT-аналіз та інші загальноприйняті методи.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменувань) та 3-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 98 сторінок. Основний зміст викладено на 92 сторінках. Робота містить 22 таблиць, 15 рисунків.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і закордонних вчених з питань стратегічного планування місцевого розвитку, офіційні статистичні дані щодо соціальної та економічної ситуації у місті, нормативно-законодавчі акти зі стратегічного планування; аналітичні записки державних інститутів, матеріали Інтернет-джерел.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (52 найменування) та 2 -х додатків. Загальний обсяг роботи становить 92 сторінці. Основний зміст викладено на 86 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 15 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні положення аналітичної частини роботи викладені в статті №9 (2018) Наукового вісника ОНЕУ «Основні тенденції соціально-економічного розвитку м. Чорноморську у 2010-2017рр.».

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА» розглядаються теоретичні аспекти розробки стратегії розвитку міста: поняття стратегії розвитку міста, нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні на місцевому рівні, методичні підходи до формування стратегії розвитку міста, основні елементи механізму її реалізації.

У другому розділі «**АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ЧОРНОМОРСЬК**» проаналізовано економічний стан розвитку м. Чорноморськ, виявлено основні тенденції розвитку, визначені сильні та слабкі сторони міста, можливості та загрози зовнішнього середовища.

У третьому розділі «**ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА**» запропоновано стратегію розвитку м. Чорноморськ, визначені стратегічні цілі соціально-економічного розвитку міста, пріоритети, операційні завдання та плани, надані рекомендації щодо механізму реалізації стратегії.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Сполучною ланкою між цілями розвитку міста і існуючими проблемами виступає стратегія. Під стратегією розвитку міста необхідно розуміти систему дій та рішень органів місцевого самоврядування, представників громадськості, бізнесу стосовно вибору, розробки та реалізації стратегії.

2. Нормативно-правове поле, що стосується розробки стратегії в Україні ще не сформована остаточно, а лише перебуває на стадії свого формування, адже залишається безліч питань, які вимагають свого законодавчого унормування.

3. Розробка стратегії передбачає проходження послідовно таких трьох фаз: ухвалення рішення про необхідність розробки плану, стратегічної фази, в якій остаточно визначаються цілі розвитку на певний період, їх виконавці і партнери, розробляється стратегія розвитку, визначаються завдання і результати для кожного з акторів, засоби і методи комунікації, контролю тощо та фази реалізації, на якій реалізується певна стратегія розвитку.

4. Чорноморськ – місто обласного підпорядкування і центр адміністративного району, крупний морський, залізничний та автомагістральний вузол на півдоні України. Робота господарського комплексу міста супроводжувалася певними об'єктивними складнощами, властивими для загального стану національної економіки, що пов'язано з військовими подіями в зоні АТО, які програмують українську політику та економіку, негативно впливають на соціальну складову життя українців.

5. Методом експертних оцінок базовими пріоритетами соціально-економічного розвитку міста визначено: економічний розвиток громади; розвиток інфраструктури громади; створення свідомої та активної громади з високою якістю життя. Результати SWOT-аналізу підтверджують реалістичність їх вибору.

Підсумки SWOT-аналізу стану м. Чорноморська можна визначити в наступному:

- **Економічний стан міста** відповідає вимогам та викликам сучасності, але не в повній мірі влаштовує баченням керівництва громади та міста. Зокрема, ще не значно росте доля інноваційної продукції, ще недостатньо розвинуті туризм та індустрія гостинності. Незначні обсяги іноземних

інвестицій, кількість робочих місць суттєво не зростає а надходження до місцевого бюджету суттєво не підвищилось. Транспортні проблеми сполучення за останні роки хоч і не загострилися, але поряд з тим потребує додаткової уваги автомобільне сполучення із обласним центром (мається на увазі добудова авто мосту в селі Молодіжне).

- **Екологічні ризики** існують за наявності невирішених проблем у водовідведенні та в політиці цивілізованого поводження із твердими побутовими відходами.

- **Соціальна складова** потребує невідкладних корегувань за негативних демографічних процесів, скороченні питомої ваги працездатного та кваліфікованого населення та від'їзд на більш мотивовану роботу у великі міста країни та за кордон. Є проблема якісного медичного обслуговування за принципами родинного лікування.

- **В управлінській сфері** міста належне місце повинне зайняти «SMART-city», адміністративний сервіс, що вчасно та якісно надається громадянам міста. Потребує уваги налагодження взаємозв'язків між місцевою владою, громадою та соціально відповідальним бізнесом відповідно до закону України про приватне та публічне партнерство.

Також дуже актуальним є ефективне використання переваг громад країни, що діють в умовах фінансової децентралізації.

5. Забезпечити досягнення поставленої мети неможливо без визначення в часових та просторових межах головних стратегічних складових розвитку міста. Тому дуже важливо визначити головні пріоритети розвитку міста. Після діагностування сильних та слабких сторін міста Чорноморська та врахування макро- та мезоекономічних чинників, стає можливим визначити наступні пріоритети:

1) Розвиток сучасної промислової індустрії на базі ІТ- технологій і SMART–управління;

2) Розвиток транспортної складової економіки;

3) Підвищення ресурсоефективності та ЕКОЛОГІЗАЦІЯ;

4) Розвиток туризму та індустрії гостинних послуг;

5) Розвиток соціальної сфери, освіти, науки та культури.

6. Базуючись на принципах покрокової реалізації розробленої стратегії міста, є можливість досягнути її мети за три етапи:

I – 2018-2020 рр. – Збалансована стабілізація та підготовка стартапів

II – 2021-2022 рр. – Динамічний підйом інвестиційної діяльності

III – 2023-2025 рр. – Інноваційний розвиток реального сектору економіки та соціальної сфери міста.

7. Динаміка основних індикаторів соціально-економічного розвитку міста Чорноморськ представлена в додатках Б-Г. Відповідно с кожним з пріоритетів стратегії нами були розроблені індикативні показники, які повинні бути досягнуті при реалізації оптимістичного сценарію розвитку міста, їх більше 25, значення представлені в таблиці 3.2.

6. Водночас, не вирішеними залишаються ряд актуальних проблем, які перешкоджають розвитку економіки міста:

- зростання цін на енергоресурси;
- достатньо великі відсотки оподаткування;
- недостатнє фінансування цільових державних, регіональних програм;
- скорочення працівників у реальному секторі економіки.

Ці проблеми стали суттєвими для підприємств, які залишаються джерелом поповнення міського бюджету та формують загальну соціальну і економічну ситуацію в місті.

АНОТАЦІЯ

Коновальчук Аліна Олександрівна, «Розробка стратегії економічного розвитку м. Чорноморськ».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом».

Одеський національний економічний університет.- Одеса, 2018 рік.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розробки стратегії розвитку міста: поняття стратегії розвитку міста, нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні на місцевому рівні, методичні підходи до формування стратегії розвитку міста, основні елементи механізму її реалізації.

Проаналізовано економічний стан розвитку м. Чорноморськ, виявлено основні тенденції розвитку, визначені сильні та слабкі сторони міста, можливості та загрози зовнішнього середовища.

Запропоновано стратегію розвитку м. Чорноморськ, визначені стратегічні цілі соціально-економічного розвитку міста, пріоритети, операційні завдання та плани, надані рекомендації щодо механізму реалізації стратегії.

Ключеві слова: стратегія, економічний розвиток, стратегічні цілі, завдання, пріоритети, механізм.

ANNOTATION

Konovalchuk Alina Aleksandrovna, "Development of the Economic Development Strategy of Chernomorsk".

Qualifying work for obtaining an educational master's degree in the specialty "Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges" under the master's degree program "Economics, Planning and Business Management"

Odessa National University of Economics.- Odessa, 2018.

The paper considers the following theoretical aspects of the city's development strategy design: the concept of the city's development strategy, the legal and regulatory framework of the strategic planning in Ukraine at the local level, methodical approaches to the creation of the city's development strategy, the main elements of its implementation's mechanism.

The economic development of Chornomorsk is analyzed, the main development tendencies are identified, the strengths and weaknesses of the city are determined as well as the possibilities and threats to the environment.

The strategy of development of the Chornomorsk is proposed, the strategic goals of the city's social and economic development are determined; priorities, operational objectives and plans are given; recommendations on the mechanism of strategy implementation are provided.

Key words: strategy, economic development, strategic goals, tasks, priorities, mechanism.